

CBD

สำนักเลขาธิการ
อนุสัญญาว่าด้วย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

**แนวทางบ่อนน์ว่าด้วย
การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
และการแบ่งปันผลประโยชน์
ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม
อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม**

PNUMA

แนวทางบอห์น ว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม
อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

ลิขสิทธิ์ของสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

© Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2002

ISBN: 92-807-2255-7

สามารถพิมพ์ซ้ำและนำเนื้อหาในหนังสือฉบับนี้ไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา และใช้ประโยชน์ที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรได้ โดยอ้างถึงแหล่งที่มาและไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และควรมอบเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ใดๆ ที่ใช้ข้อมูลจากหนังสือฉบับนี้ให้แก่สำนักเลขาธิการอนุสัญญาหนึ่งชุดด้วย

ข้อมูลทางบรรณานุกรม:

Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2002). Bonn Guidelines on Access to Genetic Resources and Fair and Equitable Sharing of the Benefits Arising out of their Utilization. Montreal: Secretariat of the Convention on Biological Diversity.

หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ:

The Secretariat of the Convention on Biological Diversity

World Trade Center

393 St. Jacques, Suite 300

Montreal, Quebec, Canada H2Y 1N9

Phone: 1 (514) 288 2220

Fax: 1 (514) 288 6588

e-mail: secretariat@cbd.int

Website: www.cbd.int

ความนำ

ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง ความแตกต่างหลากหลายของสิ่งมีชีวิตที่ปรากฏบนผืนโลก และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในสิ่งมีชีวิต ระหว่างสิ่งมีชีวิต และระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความกินดีอยู่ดีของมนุษย์และการดำรงอยู่ของทุกชีวิตบนผืนโลก การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่องมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และเป็นสัญญาณเร่งด่วนที่แสดงให้เห็นว่า การคุกคามที่นำไปสู่การทำลายความหลากหลายทางชีวภาพส่งผลต่อการจัดปัญหาความยากจน และการพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วโลก

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญานี้ ถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1992 เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้ภาคีมีพันธกรณีในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

วัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของอนุสัญญา คือ การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพส่วนใหญ่ของโลก แต่โดยทั่วไปแล้ว เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ยารักษาโรค เครื่องสำอาง รวมถึงสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตทางการเกษตรสูง ประเทศที่เป็นเจ้าของทรัพยากรเหล่านั้นมักไม่ได้รับส่วนแบ่งของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม ซึ่งระบบดังกล่าวทำให้ประเทศที่ร่ำรวยด้วยทรัพยากรชีวภาพ แต่มีความยากจนในทางเศรษฐกิจขาดแรงจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของตนอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกชีวิตบนผืนโลก

มาตรา 15 ของอนุสัญญานี้ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดสำหรับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าว โดยตระหนักถึงสิทธิอธิปไตยของรัฐ ที่มีเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน และกำหนดว่าการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า

ของภาคีอนุสัญญา ซึ่งให้ทรัพยากร และการเข้าถึงต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน เพื่อให้หลักประกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการค้าหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในรูปแบบอื่นๆ กับภาคีอนุสัญญา ที่ให้ทรัพยากรดังกล่าว

ถึงแม้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการรับรองในปี ค.ศ. 1992 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 แต่การดำเนินงานของอนุสัญญา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้น เริ่มขึ้นอย่างจริงจังในปี ค.ศ. 1999 และในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 ได้มีการประชุมระหว่างรัฐบาลที่ นครบอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อจัดทำร่างแนวทางสำหรับการเข้าถึง และการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งหลังจากการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในบางประเด็น การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญา สมัยที่ 6 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2002 ได้ให้การรับรองร่างแนวทางฉบับดังกล่าว ภายใต้ชื่อ “แนวทางบอนน์ ว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม”

แนวทางฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางให้ภาคีอนุสัญญา รัฐบาล และผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ จัดทำกลยุทธ์การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จาก ทรัพยากรพันธุกรรม และจำแนกระบุขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยื่นขอ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และการแบ่งปันผลประโยชน์ นอกจากนี้ แนวทาง บอนน์ ยังสามารถช่วยในการจัดทำมาตรการทางกฎหมาย มาตรการในการบริหาร จัดการ และนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ และ/หรือ เมื่อทำการเจรจาต่อรองในข้อตกลงสำหรับการเข้าถึงและการแบ่งปัน ผลประโยชน์ และโปรแกรมสำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะ เพื่อให้หลักประกันว่า ประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในสถานะที่สามารถดำเนินงานตามแนวทางบอนน์ และ ตอบสนองต่อข้อกำหนดของอนุสัญญา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางบอนน์ ได้จำแนกระบุขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการการเข้าถึงและการ แบ่งปันผลประโยชน์ โดยเน้นที่พันธกรณีของผู้ใช้ทรัพยากรในการแสวงหาความ เห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าจากผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรนั้นๆ และยังได้จำแนกระบุ ข้อกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ทั้งยัง กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบหลักของผู้ใช้และผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่ง

เน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมองค์ประกอบอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ ภาระความรับผิดชอบ วิธีการสำหรับการตรวจพิสูจน์ และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นอกจากนี้ยังได้เสนอองค์ประกอบจำนวนหนึ่งสำหรับผนวกรวมไว้ในความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม และรายการของผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน

แม้ว่าแนวทางบอนน์จะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย แต่เนื่องจากได้รับการรับรองจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า 180 ประเทศ ทำให้แนวทางบอนน์ มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และเป็นเสมือนสัญลักษณ์แสดงเจตจำนงของประชาคมโลกที่จะแก้ไขประเด็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความประนีประนอม และสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development - WSSD) ซึ่งมีขึ้น ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ในปี ค.ศ. 2002 ได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำการเจรจาต่อรองในการจัดทำระบอบระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม โดยแนวทางบอนน์ฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการดำเนินงานที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคต และเป็นหนึ่งในคู่มือสำหรับการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ และการคุ้มครองธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของสังคมมนุษย์

I. ข้อกำหนดทั่วไป

เอ. ภาพรวม

1. แนวทางฉบับนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำและยกร่างกฎหมาย มาตรการและนโยบายว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยอ้างอิงข้อกำหนดภายใต้มาตรา 8 (เจ), 10 (ซี), 15, 16 และ 19 ของอนุสัญญาฯ รวมถึงสัญญาและข้อตกลงอื่นๆ ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกันสำหรับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
2. ต้องไม่ตีความประเด็นใดๆ ในแนวทางฉบับนี้ ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิและพันธกรณีของภาคีสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
3. แนวทางฉบับนี้ไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นำไปประยุกต์ใช้แทนกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง
4. ไม่ควรตีความประเด็นใดๆ ในแนวทางฉบับนี้ ให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิอธิปไตยของรัฐต่างๆ ที่มีเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน
5. ไม่ควรตีความประเด็นใดๆ ในแนวทางฉบับนี้ รวมถึงการใช้คำนิยามต่างๆ เช่น “ผู้ให้” “ผู้รับ” และ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ให้เป็นการมอบสิทธิใดๆ เหนือทรัพยากรพันธุกรรม นอกเหนือจากที่กำหนดไว้โดยสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
6. ไม่ควรตีความประเด็นใดๆ ในแนวทางฉบับนี้ ให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ในกรณีที่ได้รับทรัพยากรพันธุกรรมจากประเทศต้นกำเนิด
7. แนวทางฉบับนี้เป็นแนวทางตามความสมัครใจ และจัดทำขึ้นโดยมีโครงสร้างและลักษณะพื้นฐานดังนี้:

(เอ) **ลักษณะตามความสมัครใจ:** เป็นแนวทางสำหรับทั้งผู้ให้และผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม นำไปประยุกต์ใช้ ตามความสมัครใจ

- (บี) **นำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย:** สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด ไม่มีความซับซ้อน
- (ซี) **ปฏิบัติได้จริง:** องค์ประกอบต่างๆ ในแนวทางฉบับนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีเป้าหมายเพื่อช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินการ (transaction costs)
- (ดี) **เป็นที่ยอมรับ:** แนวทางบอนน์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากทั้งผู้ใช้และผู้ให้ทรัพยากร
- (อี) **ช่วยเสริมและสนับสนุน:** แนวทางบอนน์และเครื่องมือระหว่างประเทศอื่นๆ จะช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน
- (เอฟ) **มีพัฒนาการ:** แนวทางบอนน์จะได้รับการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะๆ หลังจากที่ได้รับทราบถึงประสบการณ์ในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (จี) **มีความยืดหยุ่น:** เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในภาคส่วนต่างๆ และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ในสถานการณ์และภายใต้ขอบเขตอำนาจที่แตกต่างกันได้
- (เอช) **มีความโปร่งใส:** แนวทางบอนน์มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในการเจรจาต่อรอง และการดำเนินงานภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

บี. การใช้คำนิยาม

8. คำนิยามที่กำหนดในมาตรา 2 ของอนุสัญญาฯ ต้องนำมาใช้ในแนวทางฉบับนี้ ได้แก่: ความหลากหลายทางชีวภาพ (biological diversity), ทรัพยากรชีวภาพ (biological resources), เทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology), ประเทศแหล่งกำเนิดของทรัพยากรพันธุกรรม (country of origin of genetic resources), ประเทศผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม (country providing genetic resources), การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (ex situ conservation), การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (in situ conservation), สารพันธุกรรม (genetic material), ทรัพยากรพันธุกรรม (genetic resource) และสภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (In situ conditions)

ซี. ขอบเขต

9. ทรัพยากรพันธุกรรมและความรู้ การประดิษฐ์คิดค้นและวิธีปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมอยู่ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้าและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดังกล่าวในรูปแบบอื่นๆ ควรครอบคลุมอยู่ภายใต้แนวทางฉบับนี้ด้วย ทั้งนี้ไม่รวมถึงทรัพยากรพันธุกรรมมนุษย์

ดี. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบอบระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

10. ควรประยุกต์ใช้แนวทางฉบับนี้ โดยใช้วิธีการที่สอดคล้องและสนับสนุนกับงานของสถาบันและความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และแนวทางฉบับนี้ไม่ขัดต่อข้อกำหนดภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร (ITPGFA) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) นอกจากนี้ ยังได้คำนึงถึงงานขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (WIPO) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่มีอยู่ การประยุกต์ใช้แนวทางควรคำนึงถึงกฎหมายและความตกลงระดับภูมิภาคว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่มีอยู่

อี. วัตถุประสงค์

11. วัตถุประสงค์ของแนวทางบอนน์ มีดังต่อไปนี้:

- (เอ) เพื่อเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- (บี) เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานที่โปร่งใส ในการเอื้ออำนวยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และให้หลักประกันในการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ให้แก่ภาคีอนุสัญญาฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- (ซี) เพื่อให้คำแนะนำแนวทางแก่ภาคีอนุสัญญาฯ ในการจัดทำระบอบว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

- (ดี) เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติและแนวทางแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้ใช้และผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม) ในข้อตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (อี) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการเจรจาต่อรองและดำเนินงานตามข้อตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยเฉพาะของประเทศกำลังพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก
- (เอฟ) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการดำเนินงานตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
- (จี) เพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลให้แก่ภาคีอนุสัญญา โดยเฉพาะในภาคีอนุสัญญา ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น
- (เอช) เพื่อส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรการเงินที่จำเป็น ให้แก่ประเทศผู้ให้ทรัพยากรซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก หรือประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น
- (ไอ) เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (clearing - house mechanism) ในฐานะที่เป็นกลไกสำหรับความร่วมมือระหว่างภาคีอนุสัญญา ในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (เจ) เพื่อช่วยเหลือภาคีอนุสัญญา ในการจัดทำกลไกและระบอบว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองความรู้ การประดิษฐ์คิดค้นและวิธีปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับกฎหมายในประเทศ และเครื่องมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- (เค) เพื่อช่วยเหลือในการจัดความยากจน และสนับสนุนต่อการตระหนักถึงประเด็นความมั่นคงทางอาหาร สุขภาพและวัฒนธรรม โดยเฉพาะ

ในประเทศกำลังพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว และรัฐกำลังพัฒนา
ที่เป็นเกาะขนาดเล็ก

(แอล) ไม่ควรป้องกันหรือขัดขวาง การศึกษาวิจัยทางอนุกรมวิธาน ดังระบุ
ในการริเริ่มทั่วโลกทางอนุกรมวิธาน และผู้ให้ควรเอื้ออำนวย
การจัดหาสารพันธุกรรมสำหรับการใช้อย่างเป็นระบบ และผู้ใช้ควร
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวอย่างสารพันธุกรรม
ที่ได้รับ

12. แนวทางบอห์น มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยภาคีอนุสัญญา ในการจัดทำกลยุทธ์
การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์และ
แผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ และจำแนกระบุขั้นตอนต่าง ๆ
ในกระบวนการขอรับอนุญาตเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์

II. บทบาทและความรับผิดชอบในการเข้าถึงและ การแบ่งปันผลประโยชน์ ภายใต้มาตรา 15 ของ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เอ. หน่วยประสานงานกลางแห่งชาติ

13. ภาคีอนุสัญญา ควรแต่งตั้งหน่วยประสานงานกลางแห่งชาติ (national
focal point) สำหรับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากร
พันธุกรรม และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการเผยแพร่ข้อมูล
ข่าวสาร (clearing - house mechanism) โดยหน่วยประสานงานกลางดังกล่าว
ควรแจ้งให้ผู้ยื่นขอการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ทราบถึงระเบียบวิธีการในการ
ขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน รวมถึง
การแบ่งปันผลประโยชน์ และทราบถึงหน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ
ชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

บี. หน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ

14. หน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ เมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว อาจมีหน้าที่รับผิดชอบในการอนุญาตให้เข้าถึงและให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ โดยสอดคล้องกับกฎหมาย นโยบายและมาตรการภายในประเทศ

- (เอ) กระบวนการเจรจาต่อรอง
- (บี) ข้อกำหนด/เกณฑ์ในการขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และการเข้าสู่เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน
- (ซี) การติดตามตรวจสอบและการประเมินความตกลงว่าด้วยการเข้าถึง และการแบ่งปันผลประโยชน์
- (ดี) การดำเนินงาน/การบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (อี) การดำเนินงานตามกระบวนการในการยื่นขอและการรับรองความตกลง
- (เอฟ) การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรพันธุกรรมที่มีการเข้าถึง
- (จี) กลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมสำหรับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยเฉพาะชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น
- (เอช) กลไกสำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมวัตถุประสงค์ของการมีข้อมติและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ในภาษาที่ชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเข้าใจได้

15. หน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการให้ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า อาจมอบอำนาจดังกล่าวให้แก่หน่วยงานอื่นๆ ตามความเหมาะสม

ซี. ความรับผิดชอบ

16. เนื่องจากภาคีอนุสัญญาฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาจเป็นทั้งผู้ใช้และผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม รายการของบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อไปนี้ จึงระบุถึงองค์ประกอบหลักที่จะปฏิบัติ โดยขึ้นอยู่กับ

- (เอ) ภาคีผู้ทำสัญญา ซึ่งเป็นประเทศแหล่งกำเนิดทรัพยากรพันธุกรรม หรือที่ได้รับทรัพยากรพันธุกรรม โดยสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ควร:
- (i) ได้รับการสนับสนุนให้ทบทวนนโยบาย, มาตรการเชิงบริหารจัดการ และมาตรการทางกฎหมายของตน เพื่อให้หลักประกันในการปฏิบัติตามมาตรา 15 ของอนุสัญญาฯ
 - (ii) ได้รับการสนับสนุนให้รายงานเกี่ยวกับการยื่นขอการเข้าถึงผ่านกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และช่องทางการรายงานอื่นๆ ของอนุสัญญาฯ
 - (iii) ดำเนินการเพื่อให้หลักประกันว่า การค้าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในรูปแบบอื่นๆ จะไม่เป็นการป้องกันหรือขัดขวางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ในแบบดั้งเดิมที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณี
 - (iv) ให้หลักประกันว่าจะดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ อย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและโปร่งใส
 - (v) ให้หลักประกันว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย พิจารณาถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของกิจกรรมการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
 - (vi) จัดทำกลไกเพื่อให้หลักประกันว่า การตัดสินใจที่เกิดขึ้นได้รับการเผยแพร่สู่ชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง
 - (vii) สนับสนุนมาตรการเสริมสร้างสมรรถนะของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ในการเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนตามความเหมาะสม
- (บี) ในการดำเนินงานตามเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ผู้ใช้ควร:
- (i) ขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า ก่อนการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยสอดคล้องตามมาตรา 15 วรรค 5 ของอนุสัญญาฯ
 - (ii) ให้การยอมรับนับถือในขนบธรรมเนียมประเพณี, ค่านิยม และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น
 - (iii) ตอบสนองต่อคำร้องขอข้อมูลข่าวสารจากชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น

- (iv) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ภายใต้เงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้เท่านั้น
- (v) ให้หลักประกันว่า หากมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมโดยมีวัตถุประสงค์นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ ต้องได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าครั้งใหม่ก่อน รวมถึงเงื่อนไขใหม่ที่ได้รับการตกลงร่วมกัน
- (vi) ดำรงรักษาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมทั้งหมด โดยเฉพาะหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด และการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น
- (vii) ดำเนินความพยายามในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมให้เกิดขึ้นในประเทศผู้ให้ทรัพยากร และให้ประเทศผู้ให้ทรัพยากรมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- (viii) เมื่อจัดสรรทรัพยากรพันธุกรรมให้แก่ภาคีที่สาม (third party) ต้องยึดถือและปฏิบัติตามเงื่อนไข และข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับสารพันธุกรรมดังกล่าว และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ภาคีที่สาม รวมถึงความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ และดำรงรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรพันธุกรรมให้แก่บุคคลที่สาม และควรกำหนดเงื่อนไขและเกณฑ์พิเศษเฉพาะภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน เพื่อเอื้ออำนวยการศึกษาวิจัยทางอนุกรมวิธานที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า
- (ix) ให้หลักประกันในการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่ประเทศผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม ตามมาตรา 16 ของอนุสัญญาฯ ซึ่งเกิดขึ้นจากการค้าหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมในรูปแบบอื่นๆ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ซึ่งได้กำหนดขึ้นโดยชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

(ซี) ผู้ให้ ควร:

- (i) มอบทรัพยากรพันธุกรรมและ/หรือถ่ายทอดความรู้ที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณี ในกรณีที่ได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ดำเนินการดังกล่าวเท่านั้น
- (ii) พยายามหลีกเลี่ยงการกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมโดยไม่ได้ทำการปรึกษาหรือผ่านความเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(ดี) ภาคิผู้ทำสัญญา ซึ่งมีผู้ใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน ควรดำเนินมาตรการทางกฎหมาย, มาตรการเชิงบริหารจัดการ หรือมาตรการเชิงนโยบายที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า ของภาคิผู้ให้ทรัพยากรดังกล่าว และเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับการเข้าถึงประเทศดังกล่าวควรพิจารณาถึงมาตรการต่อไปนี้เป็นพิเศษ

- (i) กลไกในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพันธกรณีในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ให้แก่ผู้ใช้ทรัพยากรพันธุกรรม
- (ii) มาตรการเพื่อสนับสนุนการเปิดเผยประเทศแหล่งกำเนิดทรัพยากรพันธุกรรม และแหล่งที่มาของความรู้, การประดิษฐ์คิดค้น และวิธีปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น และการยื่นขอสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- (iii) มาตรการที่มีเป้าหมายในการป้องกันการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งได้มาโดยไม่ได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าจากภาคิผู้ให้ทรัพยากรดังกล่าว
- (iv) ความร่วมมือระหว่างภาคิอนุสัญญา ในการดำเนินการเมื่อเกิดการละเมิดหรือฝ่าฝืนข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (v) กรอบการให้การรับรองตามความสมัครใจ สำหรับสถาบันต่างๆ ที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (vi) มาตรการในการไม่สนับสนุนวิธีปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

- (vii) มาตรการอื่นๆ ที่สนับสนุนให้ผู้ใช้ปฏิบัติตามข้อกำหนดภายใต้วรรคย่อย 16 (บี) ข้างต้น

III. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

17. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้มีหลักประกันในการจัดทำและการดำเนินงานตามข้อตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีหลากหลายกลุ่ม และมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงสามารถกำหนดได้โดยดูเป็นรายกรณี
18. ควรทำการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาถึงมุมมองและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ รวมถึง :
- (เอ) เมื่อทำการวินิจฉัยการเข้าถึง, เจรจาต่อรอง และดำเนินงานตามเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน และในการแบ่งปันผลประโยชน์
 - (บี) ในการจัดทำกลยุทธ์, นโยบาย หรือระบอบว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ในระดับชาติ
19. เพื่อเอื้ออำนวยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ข้อตกลงในการปรึกษาหารือที่เหมาะสม เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
20. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการส่งเสริมโดย :
- (เอ) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะคำแนะนำทางวิทยาศาสตร์และกฎหมาย เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ
 - (บี) ให้การสนับสนุนสำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในขั้นตอนต่างๆ ของข้อตกลงว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ เช่น ในการจัดทำและดำเนินงานตามเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน และการทำข้อสัญญา

21. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ อาจปรารถนาที่จะแสวงหาการสนับสนุนจากผู้เป็นสื่อกลาง (mediator) หรือผู้ช่วยสนับสนุน เมื่อทำการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

IV. ขั้นตอนในกระบวนการเข้าถึงและการแบ่งปัน ผลประโยชน์

เอ. กลยุทธ์

22. ระบบการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ควรตั้งอยู่บนกลยุทธ์ว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ในระดับชาติหรือระดับภูมิภาค โดยกลยุทธ์การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และอาจเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ และส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

บี. การจำแนกระบุขั้นตอนต่าง ๆ

23. ขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยื่นขอการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ อาจรวมถึง กิจกรรมก่อนการเข้าถึง, การวิจัยและการพัฒนาเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม และการค้าและการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ที่รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์

ซี. ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า

24. ดังกำหนดในมาตรา 15 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งตระหนักถึงสิทธิอธิปไตยของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน ภาคีอนุสัญญาฯ ต้องดำเนินการเพื่อกำหนดเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมต่อภาคีอนุสัญญาฯ ประเทศอื่น ๆ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และกำหนดการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรดังกล่าว โดยสอดคล้องตามมาตรา 15 วรรค 5 ของอนุสัญญาฯ

การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมควรขึ้นอยู่กับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าของภาคีผู้ให้ทรัพยากรดังกล่าว

25. แนวทางบอห์น มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยภาคีอนุสัญญาฯ ในการจัดทำระบบการให้ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า โดยสอดคล้องตามมาตรา 15 วรรค 5 ของอนุสัญญาฯ

1. หลักการพื้นฐานของระบบความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า

26. หลักการพื้นฐานของระบบความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า ควรรวมถึง :

- (เอ) ความแน่นอนและความชัดเจนของกฎหมาย
- (บี) ควรเอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- (ซี) ข้อห้ามต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมควรมีความโปร่งใส, ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางกฎหมาย และไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ
- (ดี) ความยินยอมจากหน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ ในประเทศผู้ให้ และความยินยอมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ตามความเหมาะสมต่อสถานการณ์ และขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในประเทศ

2. องค์ประกอบของระบบความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า

27. องค์ประกอบของระบบความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า อาจรวมถึง

- (เอ) หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจในการอนุญาต หรือให้หลักฐานสำหรับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า
- (บี) ระยะเวลาและกำหนดเวลา
- (ซี) ข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะของการใช้ประโยชน์
- (ดี) ระเบียบวิธีการในการได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า
- (อี) กลไกสำหรับการปรึกษาร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง
- (เอฟ) กระบวนการ

หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจในการให้ความเห็นชอบ ที่ได้แจ้งล่วงหน้า

28. ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า สำหรับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติต้องได้รับจากภาคีผู้ให้ทรัพยากร โดยผ่านหน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจหรือหน่วยงานอื่นที่ภาคีกำหนด
29. เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าอาจขอจากรัฐบาลในระดับต่างๆ คุณสมบัติสำหรับการได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า (ระดับชาติ/ระดับจังหวัด/ระดับท้องถิ่น) ในประเทศผู้ให้ควรมีความชัดเจน
30. ระเบียบวิธีการในระดับชาติ ควรเอื้ออำนวยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับรัฐบาลมีส่วนร่วม โดยกระบวนการดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะทำให้ง่าย และชัดเจนมากขึ้น
31. ควรให้ความเคารพต่อสิทธิตามกฎหมายของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมที่มีการเข้าถึง หรือความรู้ที่สืบทอดตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมนั้นๆ และควรได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าจากชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น รวมถึงได้รับการยินยอมและการมีส่วนร่วมของผู้เป็นเจ้าของความรู้, การประดิษฐ์คิดค้นและวิธีปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ, นโยบายการเข้าถึงในระดับชาติ และกฎหมายภายในประเทศ
32. สำหรับในกรณีการเก็บรวบรวมตัวอย่างนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ* collection) ควรได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบอำนาจ และ/หรือ หน่วยงานบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง ตามความเหมาะสม

ระยะเวลาและกำหนดเวลา

33. ต้องมีการดำเนินการเพื่อขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ขอเข้าถึง และผู้อนุญาตให้มีการเข้าถึง และการตัดสินใจเกี่ยวกับการขอเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ควรดำเนินการภายในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

การกำหนดลักษณะของการใช้ประโยชน์

34. ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า ควรตั้งอยู่บนการใช้ประโยชน์ในรูปแบบเฉพาะที่ได้รับความเห็นชอบหรือความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรม หากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในการใช้ประโยชน์ รวมถึงการถ่ายโอนทรัพยากรพันธุกรรมไปยังภาคีที่สาม อาจจำเป็นต้องมีการยื่นขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าใหม่ โดยควรกำหนดเงื่อนไขของการใช้ประโยชน์ที่อนุญาตให้ชัดเจน และมีการขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าสำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือการใช้ประโยชน์ที่ไม่ได้ระบุมาก่อน และควรพิจารณาถึงประเด็นความต้องการเฉพาะทางอนุกรมวิธานและการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังระบุในการริเริ่มทั่วโลกทางอนุกรมวิธาน (Global Taxonomy Initiative - GTI)

35. ความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า จะถูกเชื่อมโยงเข้ากับข้อกำหนดของเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

ระเบียบวิธีการสำหรับการได้รับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า

36. ในการยื่นขอเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ควรระบุข้อมูลข่าวสารต่อไปนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ สามารถวินิจฉัยได้ว่า ควรจะอนุญาตให้มีการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมหรือไม่ โดยรายการของข้อมูลนี้จะเป็นแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในระดับชาติ:

- (เอ) นิติบุคคล และ/หรือ ผู้เก็บรวบรวมและที่อยู่ของบุคคลที่สามารถติดต่อ ในกรณีที่ผู้ยื่นขอเข้าถึงเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน
- (บี) ประเภทและจำนวนของทรัพยากรพันธุกรรมที่ขอเข้าถึง
- (ซี) วันที่เริ่มต้น และระยะเวลาของกิจกรรม
- (ดี) พื้นที่ที่ทำการสำรวจตรวจค้นทางภูมิศาสตร์
- (อี) การประเมินกิจกรรมการเข้าถึงว่า อาจส่งผลกระทบต่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนได้อย่างไร เพื่อวินิจฉัยถึงค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์จากการอนุญาตให้เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม

- (เอฟ) ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและแม่นยำ เกี่ยวกับลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ระบุไว้ (เช่น การใช้ประโยชน์ทางอนุกรมวิธาน, การรวบรวมตัวอย่าง, การวิจัย, การค้า)
- (จี) การจำแนกระบุสถานที่ซึ่งจะทำการวิจัยและการพัฒนา
- (เอช) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการในการวิจัยและการพัฒนา
- (ไอ) การจำแนกระบุหน่วยงานท้องถิ่น สำหรับการดำเนินงานร่วมกันในการศึกษาวิจัยและการพัฒนา
- (เจ) ภาคที่สาม ซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง
- (เค) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมทรัพยากรพันธุกรรม, การวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับ
- (แอล) ชนิด/ประเภทของผลประโยชน์ที่จะเกิดจากการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงผลประโยชน์ที่ได้จากสารอนุพันธ์ (derivatives) และผลผลิตที่เกิดจากการค้าและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมในรูปแบบอื่นๆ
- (เอ็ม) สิ่งบ่งชี้ถึงข้อตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์
- (เอ็น) งบประมาณ
- (โอ) การดูแลรักษาข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับ

37. การอนุญาตให้เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ไม่ได้หมายความว่าถึงการอนุญาตให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องเสมอไป

กระบวนการ

38. การยื่นขอการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยผ่านความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และการตัดสินใจของหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจว่า จะอนุญาตให้เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมได้หรือไม่ ควรบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

39. หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ อาจอนุญาตให้เข้าถึงโดยอนุญาต (permit) หรือออกไปอนุญาต (licence) หรือดำเนินการตามระเบียบวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม และควรใช้ระบบการลงทะเบียนในระดับชาติ ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตหรือออกไปอนุญาตทั้งหมด

40. ระเบียบวิธีการสำหรับการได้รับอนุญาต/ออกใบอนุญาตในการเข้าถึง ความโปร่งใส และผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงได้

D. เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

41. โดยสอดคล้องตามมาตรา 15 วรรค 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ละภาคี “จักต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย, การบริหาร หรือนโยบาย, เท่าที่เหมาะสม (...) ทั้งนี้ด้วยเจตนารมณ์เพื่อแบ่งปันในวิถีทางที่ยุติธรรมและเท่าเทียม ซึ่งผลของการวิจัยและการพัฒนา และซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมทางการค้าและอื่นๆ กับภาคีที่ได้ให้ทรัพยากรนั้น การแบ่งปันนั้นๆ จักต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน” ดังนั้น แนวทางบอห์น จึงควรช่วยภาคีสัญญา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดทำเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน เพื่อให้หลักประกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

1. ลักษณะพื้นฐานสำหรับเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

42. ควรพิจารณาหลักการหรือลักษณะพื้นฐานต่อไปนี้ เมื่อจัดทำเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน:

- (เอ) ความแน่นอนและความชัดเจนของกฎหมาย
- (บี) การลดต้นทุนค่าใช้จ่ายลงให้น้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ตามวิธีการดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - (i) จัดทำและส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และขอสัญญา ให้แก่รัฐบาลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง
 - (ii) ให้หลักประกันในความตระหนักถึงกลไกที่มีอยู่ สำหรับการยื่นขอการเข้าถึง, การจัดทำข้อตกลงและการให้หลักประกันในการแบ่งปันผลประโยชน์
 - (iii) จัดทำกรอบความตกลงซึ่งระบุให้สามารถเข้าถึงซ้ำ ภายใต้ข้อตกลงที่กระชับมากขึ้น
 - (iv) จัดทำความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม และข้อตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์ สำหรับทรัพยากรและการใช้ประโยชน์ใน

ลักษณะเดียวกัน (ดูภาคผนวก I สำหรับองค์ประกอบของความตกลงดังกล่าว

- (ซี) การรวมข้อกำหนดเกี่ยวกับพันธุกรรมของผู้ใช้และผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม
- (ดี) การจัดทำข้อตกลงที่แตกต่างกัน สำหรับทรัพยากรแต่ละชนิด และการใช้ประโยชน์แต่ละประเภท และการจัดทำความตกลงต้นแบบ
- (อี) การใช้ประโยชน์ อาจรวมถึงการศึกษาวิจัยทางอนุกรมวิธาน, การเก็บรวบรวมตัวอย่าง, การวิจัย, และการค้า
- (เอฟ) ควรทำการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพและภายในระยะเวลาที่เหมาะสม
- (จี) ควรกำหนดเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน และจัดทำบันทึกความตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

43. ควรพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้ โดยถือเป็นแนวทางที่กำหนด (guiding parameters) ในข้อตกลง และอาจพิจารณาเป็นเกณฑ์พื้นฐานสำหรับเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกันด้วย

- (เอ) ควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร เพื่อให้หลักประกันว่ามีการคำนึงถึงประเด็นทางจริยธรรมของภาคีและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- (บี) จัดทำข้อกำหนดเพื่อให้หลักประกันในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม และความรู้ที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบดั้งเดิมที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณี อย่างต่อเนื่อง
- (ซี) ข้อกำหนดสำหรับการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการวิจัยร่วม, พันธุกรรมในการดำเนินงานตามสิทธิการประดิษฐ์คิดค้นที่ได้รับ และการมอบใบอนุญาตโดยความเห็นชอบร่วมกัน
- (ดี) โอกาสของการเป็นเจ้าของร่วมในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเป็นไปตามระดับของการมีส่วนร่วม หรือมีส่วนช่วยสนับสนุน

2. รายการของเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

44. การจัดทำเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกันควรมีรายการที่แสดงควมหมายดังต่อไปนี้

- (เอ) ประเภทและจำนวนของทรัพยากรพันธุกรรม และพื้นที่ทำกิจกรรม (ทางภูมิศาสตร์/นิเวศวิทยา)
- (บี) ข้อจำกัดใดๆ เกี่ยวกับการใช้สารพันธุกรรมที่อาจเกิดขึ้น
- (ซี) การตระหนักถึงสิทธิอธิปไตยของประเทศแหล่งกำเนิด
- (ดี) การเสริมสร้างสมรรถนะในประเด็นต่างๆ ที่ระบุไว้ในความตกลง
- (อี) ข้อความที่ระบุว่า สามารถเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเงื่อนไขความตกลง ในสถานการณ์เฉพาะต่างๆ ได้อีกครั้ง (เช่น ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์)
- (เอฟ) สามารถถ่ายโอนทรัพยากรพันธุกรรมไปยังภาคีที่สามได้หรือไม่ และเงื่อนไขต่างๆ ที่จะต้องกำหนดในกรณีดังกล่าว เช่น จะสามารถถ่ายโอนทรัพยากรพันธุกรรมไปยังภาคีที่สาม โดยที่ภาคีดังกล่าวไม่ต้องจัดทำความตกลงในลักษณะเดียวกันได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในกรณีเพื่อการศึกษาวิจัยทางอนุกรมวิธาน และการศึกษาทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นทางการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้า
- (จี) ความรู้, การประดิษฐ์คิดค้น และวิธีปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ได้รับการยอมรับนับถือและดำรงรักษาหรือไม่ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพโดยสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ ได้รับการสนับสนุนและคุ้มครองหรือไม่
- (เอช) การดูแลรักษาข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับ
- (ไอ) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการค้าและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงอนุพันธ์และผลผลิตจากทรัพยากรพันธุกรรมในรูปแบบอื่นๆ

3. การแบ่งปันผลประโยชน์

45. เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน อาจครอบคลุมถึง เงื่อนไข, พันธกรณี, ระเบียบวิธีการ, ประเภท, ระยะเวลา, การกระจายและกลไกในการแบ่งปัน

ผลประโยชน์ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ที่กำหนดว่า สิ่งใดถือเป็นการแบ่งปันอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

ประเภทของผลประโยชน์

46. ตัวอย่างของผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ใต้ระบุไว้ใน ภาคผนวก II ของแนวทางฉบับนี้

ระยะเวลาของผลประโยชน์

47. ควรพิจารณาถึงผลประโยชน์ในระยะสั้น ผลประโยชน์ในระยะกลาง และ ผลประโยชน์ในระยะยาว รวมถึงการจ่ายล่วงหน้า (up-front payment) การจ่าย ตามกำหนดระยะเวลา (milestone payment) ค่าธรรมเนียมต่างๆ (royalties) และควรกำหนดกรอบเวลาของการแบ่งปันผลประโยชน์ให้ชัดเจน นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ในระยะสั้น กับผลประโยชน์ ในระยะกลาง และผลประโยชน์ระยะยาว โดยดูเป็นรายกรณี

การกระจายผลประโยชน์

48. เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ซึ่งกำหนดขึ้นตามความ เห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นควรมีการแบ่งปันอย่างยุติธรรม และเท่าเทียม ให้แก่ทุกฝ่ายที่ถูกระบุว่ามีส่วนช่วยสนับสนุนในการจัดการทรัพย์สิน ในกระบวนการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ และ/หรือ ในกระบวนการค้า ซึ่งอาจรวมถึง หน่วยงานรัฐบาล, องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถาบันการศึกษา และชุมชนพื้นเมือง และชุมชนท้องถิ่น โดยผลประโยชน์ควรมีทิศทางที่มุ่งส่งเสริมการอนุรักษ์และการ ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

กลไกการแบ่งปันผลประโยชน์

49. กลไกสำหรับการแบ่งปันผลประโยชน์ อาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับ ประเภทของผลประโยชน์, เงื่อนไขเฉพาะในแต่ละประเทศ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เกี่ยวข้อง กลไกสำหรับการแบ่งปันผลประโยชน์ควรมีความยืดหยุ่น และควร

กำหนดโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์ และอาจแตกต่างกันออกไป ตามแต่ละกรณี

50. กลไกสำหรับการแบ่งปันผลประโยชน์ ควรรวมถึงความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากผลผลิตทางการค้า กองทุนทรัสต์ ธุรกิจร่วม (joint venture) และใบอนุญาตที่เห็นชอบ

V. ข้อกำหนดอื่น ๆ

เอ. แรงจูงใจ

51. มาตรการสร้างแรงจูงใจต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของมาตรการที่อาจนำไปใช้ในการดำเนินงานตามแนวทางบอห์น

- (เอ) ควรพิจารณาถึง การจำแนกระบบ และลดหรือขจัดแรงจูงใจในทางลบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (บี) ควรพิจารณาถึงการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ และเครื่องมือทางกฎหมาย ที่ได้รับการออกแบบมาอย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องโดยตรงหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อเอื้ออำนวยการจัดสรรและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิผล
- (ซี) ควรพิจารณาถึงการใช้วิธีการประเมินคุณค่า เพื่อเป็นคู่มือในการแจ้งให้ผู้ให้และผู้ใช้ทรัพยากรพันธุกรรม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- (ดี) ควรพิจารณาถึงการสร้างและการใช้ประโยชน์จากตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

บี. ภาวะความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามข้อตกลง การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

52. ภาคีอนุสัญญาฯ จักต้องดำเนินงานเพื่อจัดทำกลไกในการส่งเสริมภาวะความรับผิดชอบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

53. เพื่อส่งเสริมภาวะความรับผิดชอบ ภาคีอนุสัญญาฯ อาจพิจารณาจัดทำข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับ:

- (เอ) การรายงาน
- (บี) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

54. ผู้เก็บรวบรวมทรัพยากรพันธุกรรมส่วนตัวหรือสถาบันต้นสังกัดของผู้เก็บรวบรวมดังกล่าว ควรรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ เงื่อนไขของผู้เก็บรวบรวมนั้นๆ

ซี. การติดตามตรวจสอบและการรายงานในระดับชาติ

55. โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ การติดตามตรวจสอบในระดับชาติอาจรวมถึง :

- (เอ) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เป็นการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์หรือไม่
- (บี) กระบวนการค้นคว้าวิจัยและการพัฒนา
- (ซี) การยื่นขอสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับสารพันธุกรรมที่มอบให้

56. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา และการดำเนินงานตามข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ สามารถมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเอื้ออำนวยการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตาม

ดี. แนวทางสำหรับการตรวจพิสูจน์

57. ควรจัดทำกลไกการตรวจพิสูจน์ตามความสมัครใจ (voluntary verification mechanisms) ในระดับชาติ เพื่อให้หลักประกันในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และเครื่องมือทางกฎหมายในระดับชาติของประเทศแหล่งกำเนิดผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม

58. ระบบการให้การรับรองตามความสมัครใจ (voluntary certification) อาจใช้เป็นแนวทางสำหรับตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ และให้การรับรองว่ามีการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อี. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

59. เนื่องจากพันธุกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อตกลงที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกัน จะเป็นพันธุกรรมระหว่างผู้ให้กับผู้ใช้ทรัพยากร ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในข้อตกลงดังกล่าว จึงควรได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงกฎหมายและวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

60. ในกรณีที่ความตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และเครื่องมือทางกฎหมายของประเทศแหล่งกำเนิดทรัพยากรพันธุกรรมไม่ได้มีการปฏิบัติตาม ควรพิจารณาถึงการใช้บทลงโทษ (sanction) เช่น การจ่ายค่าปรับ (penalty fee) ตามที่ระบุในข้อตกลง

เอฟ. การชดเชย

61. ภาคีอนุสัญญาฯ อาจดำเนินการมาตรการชดเชยที่เหมาะสมและยุติธรรม สำหรับกรณีการละเมิดหรือกระทำการที่ขัดต่อมาตรการทางกฎหมาย, มาตรการในการบริหารจัดการ หรือนโยบายในการดำเนินงานตามข้อตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

รวมถึงข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้า และเงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน

ภาคผนวก I

องค์ประกอบสำหรับความตกลงการถ่ายโอน สารพันธุกรรม

ความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม อาจระบุถึงข้อความเกี่ยวกับองค์ประกอบต่อไปนี้ :

เอ. ข้อกำหนดเบื้องต้น

1. ข้อความอารัมภบทอ้างอิงอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
2. สถานภาพทางกฎหมายของผู้ให้และผู้ใช้ทรัพยากรพันธุกรรม
3. หน้าที่และ/หรือวัตถุประสงค์ทั่วไปของผู้ให้และผู้ใช้ทรัพยากรพันธุกรรมตามความเหมาะสม

บี. ข้อกำหนดการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

1. ลักษณะของทรัพยากรพันธุกรรมที่ครอบคลุมในความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม รวมถึงข้อมูลกำกับ (accompanying information)
2. การใช้ประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาต โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากทรัพยากรพันธุกรรม ผลผลิต หรือสารอนุพันธ์ ภายใต้ความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม (เช่น การวิจัย, การเพาะเลี้ยง, การค้า)
3. ข้อความระบุว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในการใช้ประโยชน์ อาจจำเป็นต้องขอความเห็นชอบที่ได้แจ้งล่วงหน้าใหม่ และจัดทำความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรมฉบับใหม่
4. ข้อความระบุว่า ต้องขอสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ และหากต้องขอจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขใด
5. เงื่อนไขของข้อตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงพันธุกรรมที่จะแบ่งปันผลประโยชน์ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

6. การรับรอง/ให้หลักประกันโดยผู้ให้ทรัพยากร เกี่ยวกับอัตลักษณ์ และ/หรือ คุณภาพของสารพันธุกรรมที่มอบให้
7. ข้อความระบุว่าอาจถ่ายโอนทรัพยากรพันธุกรรม และ/หรือ ข้อมูลกำกับ ไปยังภาคีที่สาม และหากมีการถ่ายโอน ควรใช้เงื่อนไขใดบ้าง
8. คำจำกัดความ
9. หน้าที่ในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการเก็บรวบรวม ทรัพยากรพันธุกรรมให้เหลือน้อยที่สุด

ซี. ข้อกำหนดทางกฎหมาย

1. พันธกรณีในการปฏิบัติตามความตกลงการถ่ายโอนสารพันธุกรรม
2. ระยะเวลาของความตกลง
3. ข้อแจ้งหรือคำเตือน (notice) ให้ยกเลิกความตกลง
4. ข้อเท็จจริงที่ว่าพันธกรณีในข้อความต่างๆ จะยังคงอยู่ ถึงแม้จะมีการยกเลิก ความตกลง
5. การบังคับใช้อย่างเป็นอิสระของแต่ละข้อความในความตกลง
6. สถานการณ์ต่างๆ ที่จำกัดหรือลดสมรรถนะในการรับผิดชอบของภาคี (เช่น เหตุสุดวิสัย, ภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อัคคีภัย, อุทกภัย ฯลฯ)
7. ข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
8. การมอบหรือการถ่ายโอนสิทธิ
9. การมอบ, การถ่ายโอน หรือการอนุญาตให้อ้างสิทธิใดๆ รวมถึงสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญา เหนือทรัพยากรพันธุกรรมที่ได้รับ ผ่านความตกลง การถ่ายโอนสารพันธุกรรม
10. ทางเลือกของกฎหมาย
11. ข้อความที่เป็นความลับ
12. การรับรอง/ให้หลักประกัน

ภาคผนวก II

ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

1. ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน อาจรวมถึงประเด็นต่อไปนี้ และอาจมีประเด็น อื่นๆ เพิ่มเติมภายหลังได้

- (เอ) ค่าธรรมเนียมในการเข้าถึง สำหรับตัวอย่างที่ได้รับหรือเก็บรวบรวม
 - (บี) การจ่ายล่วงหน้า
 - (ซี) การจ่ายตามกำหนดระยะเวลา
 - (ดี) การจ่ายค่าธรรมเนียม (royalty)
 - (อี) ค่าลิขสิทธิ์ ในกรณีของการค้า
 - (เอฟ) ค่าธรรมเนียมพิเศษที่ต้องจ่ายเข้ากองทุน trust fund เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
 - (จี) เงินเดือน/เงินค่าจ้าง และข้อกำหนดซึ่งได้รับการตกลงร่วมกัน
 - (เอช) เงินทุนเพื่อการวิจัย
 - (ไอ) กิจการร่วม (joint venture)
 - (เจ) การเป็นเจ้าของร่วมเหนือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
2. ผลประโยชน์ที่ไม่เป็นตัวเงิน อาจรวมถึงประเด็นต่อไปนี้ และอาจมีประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมภายหลังได้
- (เอ) การแบ่งปันผลที่ได้จากการวิจัยและการพัฒนา
 - (บี) การดำเนินงานร่วมกัน, ความร่วมมือ, และความช่วยเหลือในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และโปรแกรมการพัฒนา โดยเฉพาะการวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพ ควรให้เกิดขึ้นในประเทศผู้ให้ทรัพยากร หากเป็นไปได้
 - (ซี) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - (ดี) การดำเนินงานร่วม, ความร่วมมือ, และความช่วยเหลือในการให้การศึกษาและการฝึกอบรม
 - (อี) การอนุญาตให้เข้าถึงแหล่งเก็บรักษาทรัพยากรพันธุกรรมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และการอนุญาตให้เข้าถึงฐานข้อมูล
 - (เอฟ) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีไปยังผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรมภายใต้เงื่อนไขที่ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด รวมถึงเงื่อนไขเฉพาะที่ได้รับการตกลง โดยเฉพาะความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงเทคโนโลยีชีวภาพ หรือความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

- (จ) การเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ไปยังภาคที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเทคโนโลยีในประเทศแหล่งกำเนิดผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อเพิ่มสมรรถนะของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- (เอช) การเสริมสร้างสมรรถนะของสถาบัน
- (ไอ) ทรัพยากรมนุษย์และวัตถุดิบต่างๆ ที่เพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการ และการบังคับใช้กฎระเบียบว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
- (เจ) การฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมโดยให้ภาคีผู้ให้ทรัพยากรมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และให้การฝึกอบรมดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศผู้ให้ทรัพยากร หากเป็นไปได้
- (เค) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงการศึกษา สํารวจ จัดทำทะเบียนทรัพยากรชีวภาพ และการศึกษาวิจัยทางอนุกรมวิธาน
- (แอล) การมีส่วนช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- (เอ็ม) การวิจัยซึ่งเน้นในประเด็นที่เป็นความต้องการเร่งด่วน เช่น ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพและความมั่นคงทางอาหาร โดยคำนึงถึงการให้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในประเทศผู้ให้ทรัพยากรนั้นๆ
- (เอ็น) ความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางสถาบันและวิชาชีพ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากความตกลงการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ และกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกันที่อาจเกิดขึ้น
- (โอ) ผลประโยชน์เกี่ยวกับอาหารและความมั่นคงในการดำรงชีวิต
- (พี) จิตสำนึกเพื่อสังคม
- (คิว) การเป็นเจ้าของร่วมในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้อง

**แนวทางบอห์น ว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปัน
ผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม**

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2265 6500 ต่อ 6741
โทรสาร 0 2265 6636 หรือ 0 2265 6638

การอ้างอิง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม. 2552. แนวทางบอห์นว่าด้วย การเข้าถึง
ทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์
ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและ
เท่าเทียม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพฯ. 32 หน้า

ISBN

พิมพ์ครั้งที่

ตุลาคม 2552

แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ

Bonn Guidelines on Access to Genetic Resources and
Fair and Equitable Sharing of the Benefits Arising out
of their Utilization

แปลโดย

ไพเราะณี สุขสุเมธ

ขอขอบคุณ

สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง
ชีวภาพ

พิสูจน์อักษร/ประสานงาน

ดร. สิริกุล บรรพพงศ์ ปัทมา ดำรงผล
โสมาวรรณ สุขประเสริฐ

ออกแบบและจัดพิมพ์โดย

บริษัท อินทิเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด
โทรศัพท์ 02158 1312-16 โทรสาร 02158 1319

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพืชมูลวัฒนา 7 ถนนพระราม 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2265-6500 ต่อ 6741

โทรสาร 0-2265-6636, 0-2265-6638

<http://chm-thai.onep.go.th>